

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Na očetna za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Podpisna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine prave. Ne frankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Naslojna polit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 30 vln., večkrat po dogovoru.

89. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 7. novembra 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne posiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Dunajska cesta številka 20.

Zavarovalni zakon.

V zadnjem državnozbornem zasedanju je vlada na nujno zahtevo socialno-demokratskih poslancev naznanila, da predloži v jeseni, najbrže dne 3. novembra državnemu zboru zakonski načrt o starostnem in invaliditetnem zavarovanju. Državni zbor še ni zbran, toda vlada je ostala toliko mož-beseda, da je izgotovila načrt in ga objavila v uradni «Wiener Zeitung».

Ne glede na to, kakšna je vsebina načrta, se mora reči, da je končna sestava zavarovalnega zakona in njegova objava velikanski napredek v našem socialnem življenju in velikanski uspeh socialno-demokratskega delavstva. Sveta in nepobitna resnica je namreč, da se ne bi bil v Avstriji živ krst zmenil za delavsko zavarovanje, če ne bi bilo socialne demokracije, edine stranke, ki se je bojevala za to važno zahtevo delavskega ljudstva dosledno, z vso vnemo in z vso svojo močjo. In če bodo uživali sadove starostnega zavarovanja tudi mali obrtniki in mali kmetje, ki so — vsaj pri nas — vedno radi podpirali sovražnike socialne demokracije, je vendar mogoče, da spozna ta ali oni med njimi svojo veliko zmoto in se zavé, da ima svojo starostno rento v prvi vrsti zahvaliti neutrudljivemu boju in konsekvantnemu delu neljubljenih socialnih demokratov.

Druga velika zmaga je v kratkem času vpisana v zgodovinsko knjigo avstrijske socialne demokracije. Splošna in enaka volilna pravica za državni zbor je bila prva pridobitev, dosežena v

dolgoletnih, težkih, žrtev polnih bojih. V političnem življenju se nasprotniku nerade priznavajo zasluge; toda težko, da bo v Avstriji količkaj objektivni politik, ki ne bi priznal, da gre zasluga za splošno in enako volilno pravico v tej državi v prvi vrsti in največ socialni demokraciji. V teku šestdesetih let ni Avstrija doživela politične reforme, ki bi bila tako važna, tako dalekosežna in tako globoka, kakor je bila državnozborna volilna reforma in avstrijsko delavstvo vseh narodnosti je lahko ponosno na to svoje delo.

Na socialnem polju je pa vpeljava starostnega in invaliditetnega zavarovanja korak, ki presega glede na svoj pomen vse dosedanje socialne reforme in se lahko smatra za začetek nove socialne dobe.

Pomisliti je treba v sedanjem trenutku, ko so premagane največje težave, kako velikanski je bil odpor na vseh straneh, ko je socialistično delavstvo stopilo na plan z zahtevo starostnega zavarovanja. Avstrija ni prva država, ki bi se bila pečala s tem vprašanjem. Ko so imeli v Avstraliji in na Novi Zelandiji že davno vpeljano prav obsežno delavsko zavarovanje, so smatrale avstrijske vlade vsak poskus na tem polju nemogoč. Med industrialci je pa završalo kakor burja, če je le kdo od daleč omenil brigo za delavčev starost. Da je industrija že preobložena z bremenom in da bi morala propasti, čim bi se ji naložila najmanjša žrtev v ta namen, je bila vsakdanja fraza.

Socialisti so predobro vedeli, da so taki izgovori povsem neutemeljeni in da socialna brezpravnost delavstva tudi industriji ne koristi. A zamanj je bilo, dokazovati take resnice avstrijski spekulaciji. Socialistično delavstvo ni našlo nikjer podpore, tudi tam ne, kjer bi je bilo moralo naj-

več pričakovati. Takorekoč z golimi rokami je moralo iti v boj.

Toda izvršilo je svojo nalogo kakor se spodobi. Svojo agitacijo je razširila socialna demokracija po vsej državi, prodrila je z njo takorekoč v zadnjo vas. Leta 1900 je kampanja dosegla vrhunec. Shod je sledil shodu, na tisoče jih je bilo; nabirali so se podpisi za peticije, apeliralo se je na občine, ki prihajajo zaradi podpiranja revežev v največje zadrege. Celi vozovi so odpeljali socialno-demokratske peticije za starostno zavarovanje z milijoni podpisov v parlament.

Osem let je trajalo, preden je vlada končala študije in programne sestavke in zdaj končno je zavarovalni načrt izdelan. Idealen ni, in marsikateri popravek bo še potreben, da bo sprejemljiv. V državnem zboru bodo socialni demokrati storiili svojo dolžnost in gledali, da se popravi in izboljša, kar je mogoče. A že samo dejstvo, da je načrt izdelan in popolnoma pripravljen za državni zbor, je tako važno, da ostane 3. novembra 1908 epohalen za avstrijsko delavstvo.

O vsebini načrta se zmerimo na drugem mestu.

Politični odsevi.

Zakon proti pijančevanju je vlada vposlala predsedništvu državnega zbora.

Ministrska kriza, ki se je izlegla iz velikih težav in je vstvarila težko situacijo, postaja vendar že polagoma smešna. Kriza, ki se vlačí kakor morska kača po časopisih v dobi kislih kumar, je samoposebi smešna. Če se pa vidi, da nimajo stranke pod milim bogom druge skrbi, kakor to, da dosežejo čim večji plen v kabinetu, da postane čim več njihovih članov «ekselence», tedaj se sme vprašati, čemu so pravzaprav vsa politična gibanja

PODLISTEK.

Nov socialni načrt.

Mlada, še zelo neznaná in nepriznana je veda o človeški družbi ali sociologija. In vendar na njej temelji praktično delo, ki mu pravimo socialna politika!

Dr. Ivan Zmavc v Pragi je prvi slovenski sociolog, ki je doslej prodril v svet. Leta 1906 je izdal spis «Elementi splošne teorije o delu» (Elemente über allgemeine Arbeitstheorie), ki je dosegla priznanje prvih svetovnih listov v tej stroki in se je preložila tudi na ruski jezik. Med Slovenci jo je omenjal, kolikor sem mogel zasledovati dr. Henrik Tuma v «Rdečem Praporu» leta 1907.

Na podlagi tega spisa je izdal dr. Zmavc letos popularno pisano brošuro «Ozdravljenje socialnega življenja z uporabljenjem naravoslovja». Izšla je v Lipskem kot 185/86 zvezek knjižnice «Kultur und Fortschritt» (poprej Sozieller Fortschritt), ki je vsega priporočila vredna zbirka poljudno pisanih razprav iz narodnega gospodarstva in socialne politike.

Dr. Zmavc podaja v tem svojem najnovejšem sociološkem delu ostro, s krepkimi izrazi se odključuje kritiko današnjega gospodarskega reda, kritiko, ki mu jo narekuje globok socialni čut in znanstveno utemeljeno prepričanje, da stoji človeška družba pred svojim bankrotom, ako pojde tako

dalje naprej. Na podlagi pridobitev naravoslovnih ved pa dokazuje, kako bi se dalo uspešno rešiti socialno vprašanje. Dosedanji marksistični socializem nastopa za socializacijo produkcije in razdelitve na gospodarskem temelju, dr. Zmavc izpopolnjuje ta temelj z uspehi modernega naravoslovja, ki je peklicano, da ozdravi bolno človeško družbo.

Podajam glavne misli dr. Zmavčevega dela, ne da bi mislil, da je s tem že dosti storjeno, marveč ako navajam vsebino v svojih posledicah tako globoko in daleč segajočega spisa, hočem s tem opozarjati nanj slovensko javnost, naj bere in premisli o socialnem načrtu svojega rojaka, ki mu dela vso čast in zasluži najširše pozornosti. Predvsem je pozvana k temu mlada inteligenca, ako še ni izgubila vsega socialnega čuta in velja pri njej še kaj znanstveno prepričanje.

I.

Nova kultura in staro pravo.

Ni treba dolgih dokazovanj, da naše socialno življenje ni zdravo. Naša kultura rodi vsak dan nove bolnišnice in jetnišnice, ki trpi v njih telesno, duševno in pravno bolno človeštvo. Kako temu odpomoči?

Predvsem je treba, da ima vsako bitje, ki nosi človeški obraz, zagotovljeno pravico do nemotenega razvoja človeškega življenja, ako izpolnjuje dolžnosti nasproti družbi. Za enkrat si ne stavimo drugih ciljev nego te, da ima vsak človek, ki dela v prid splošnosti, zagotovljene svoje življenske potrebe: imeti mora dovolj jesti, zdravo stanovanje, zadostno obleko, imeti mora možnost, da pospešuje svojo in svojih otrok izobrazbo in v slučaju bolezni zdravniško pomoč.

Novodobno kulturo zovemo naravoslovno in tehniško. Parni stroj, elektrika i. t. d. so čisto izpremenili gospodarsko in kulturno življenje. In vendar stoji še vedno novodobna, tehniško tako visoko razvita gospodarska kultura, pod pritiskom surovega rimskega prava. Rimsko pravo, nastalo v dobi propada rimske kulture in temelječa na sili, se je prevzelo v zakonike modernih držav, da ureja gospodarsko življenje naravoslovno tako razvitih kulturnih ljudstev. Zaradi njega se mora vzdržavati armade juristov in uradnikov. V ta namen morajo vsi soliti vtepati v glavo stare jezike in ubijati samostojno delajočega duha. Ustvariti novo pravo, to je glavna kulturna naloga človeštva. A na kakšen način? Vsa kultura temelji na delu in novodobna kultura na tehniškem delu. Ako pojмимо duha tega dela, potem pridemo tudi do prave ureditve moderne kulture.

II.

Svetost dela.

Tudi tisti, ki poznajo le sad, a ne trudov dela, govore dandanes s teoretičnim spoštovanjem o delu. Beremo Tolstega in Zola, zgražamo se v gledališču pri dramah Ibsenovih ali Hauptmannovih, vse zato, da v praksi vklepamo delo v suženjske okove lepo dalje.

Ako se znanstveno dokaže, da se vsa kultura vrti le okrog dela, potem je ta dokaz enake in še večje važnosti za kulturo nego Kopernikova dokaz o gibanju zemlje okrog solca za svetovje. Filozofija dela je naša socialna filozofija. Ali imamo vedo o delu?

Zalostno je, da široke mase in celo izobraženi krogi razven strokovnjakov ničesar ne vedo o tem

¹⁾ Nemško se glasi popoln naslov tako: Die Gesundheit des sozialen Lebens durch die angewandte Naturwissenschaft. Gemeinverständliche Anregungen zu einer arbeitsrechtlichen volkszielichen Lösung der sozialen Frage. Cena 50 fenigov (60 vinarjev).

Milostljiva gospa, tu je paket za Vas!

Oh, lepa hvala, tukaj so venčar moje Fayeve prave sodnerske mineralne pastle. Zdjaj boste videli, kako hitro bom z pet za konju. Le po slusajte moj kašel — hav, hav, hav! Pretresljivo, kajne? No, in zdaj me boste videli jutri zjutraj, ko bom porabila skatljico Fayevev pravih Sodenerk! Stavim, da sploh ne bom več kašljala in bom zdrava kot riba v vodi. Boljšega pa ni nego moje Fayeve Sodenerke. Poskusite jih tudi Vi. Skatljica velja le K 1 25 in se d bi v vsaki lekarni, drogeriji ali trgovini z mineralnimi vodami. — Ponaredbje zavrniti kar nejdoloceneje!

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:
W. TH. GUNTZERT,
Dunaj IV. 1., Grosse Nengasse 27.

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gopeljni, slamoreznice, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta šte. 1., Valvazorjev trg šte. 6.

In zakaj: zato, ker so dolični stroji iz najboljših tovarn sveta, najbolje sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako prijubljeni. — Otrcajte se na mojo tvrdko pri nakupu **stavbenih potrebščin**, portlandcimenta, travrz, železnih šra in druge različne železine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic i. t. d. 1

Fotograf L. Krema

Ljubljana, Sv. Petra cesta 27
se pripo oča 12-1

za vsa v to stroko spadajoča dela.

Špecialiteta: Povečane slike navadne in v barvah po najnižjih cenah.
Pri legitimacijah 25% popusta.

Kakor isto
personalni,
hipotekarni ali realni
Kredit
naj zahteva brezplačno prospekt
Meller L. Egyed
Budimpešta
IX., István-utca 7.
Telefon-interurban
46-31.

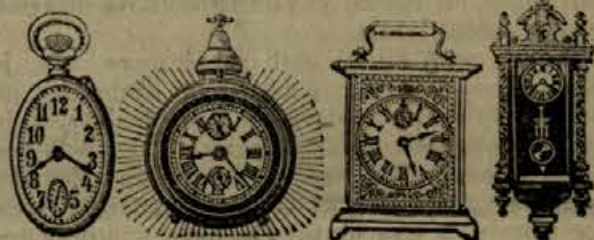
Ceno perje za postelje!

En kilogram sivoga, osmukanege 2 K, nap. l. belega K 2 80, belega K 4—, prima puhastega K 6—, najb. ljšega prima, opukanega, nap. l. pše vrste K 8—, puh siv K 6—, bel K 10—, prvi puh K 12—, od 5 kg naprej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavolnine — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dva blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16—, z napol puhom K 20—, s puhom K 24—, tuhent sama K 12—, K 14—, K 16—, blazinice K 3—, K 3 50, K 4—, razpošilja proti povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10— naprej. 52-6

Maks Berger, Deschenitz, 228 (Böhmerwald). Če blago ne ugaja, se zamesti ali pa vrne denar. — Cenik zastoji in franko.



Zastoj pošljem vsakemu in poštnine prosto cenik za 5000 ur.

Roskopf Patent K 3—	J-Budilka K 6—
Srebr.-Rosk. e 6—	Z bitjem e 8—
Železn.-Rosk. e 7—	Z godbo e 10—
Sreb. z dvoj. plašč. e 8—	6 valenov e 12—
Budilka e 2 40	Pendel ura 70 cm e 7—
S svet. števil. e 3—	Z zvon. bitjem e 9—
Z enim zvoncem e 5—	Z budilko e 10—
Kuhinjska ura e 3—	Z godbo e 12—

Original, Omega, Schaffhausen, Glashütte, Helios, Amalfa, c. kr. preizkušeno od K 13— Zlatina in srebrnina po originalnih tvorniških cenah.

Triletna garancija. Ako ne ugaja, zamena, ali pa se vrne denar. 15-6

Maks Böhnel, Dunaj IV.

Margaretenstrasse 27/20 v lastni hiši.

Sodno zapriseženi cenitelj in izvedenec. Največja in najstarejša tvrdka. Ustanovljeno 1840.

5000 slikanih cenikov zastoj in poštnine prosto.

M. Kralj

šrevijarski mojster

LJUBLJANA

Stari trg šte. 28

se priporoča sl. občinstvu v izdelovanje vseh vrst obuval po meri v moderni in elegantni obliki. 4-1

!! Potrežba točna in solidna. !!
Cene zmerne

Kavarna in restavracija

Švicarija

se priporoča.

KAVARNA

'Unione' preje, Tedesco' v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Otvoritev češke budejeviške pivnice.

Uljudno naznanjam slavnemu občinstvu, da sem otvorila restavracijo

češke budejeviške pivnice v Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 26 (prej „Golobček“.)

Za izvrstno češko (ne nemško) budejeviško pivo, najboljša dolenska in štajerska vina, dobro meščansko kuhinjo bo vedno skrbnjeno.

Abonenti se sprejemajo za opoludansko in pa tudi za celodnevno hrano.

Pivo v steklenicah pošilja se pri naročitvi 25 steklenic brezplačno na dom.

Z odličnim spoštovanjem

Marija Kavčič

prej plačilna natakariica v 'Švicariji' in natakariica v 'Unionu'. 2

Prva slovenska ::

:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg šte. 19

se najtopleje priporoča.

104-7

Pred kratkim ustanovljena.

Na razpolago ima

10.000 hl vina

(mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasl.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo. 6

Zadružno vodstvo!

Lastne kleti.

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem, Koroškem, v Trstu in drugod.

Potrežba točna in prava!

Cene zmerne!

Dolniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.